

vány a magas föltésről — Isteneknek való színjáték —. Pár óra alatt 4000 ház omlott össze, ingadozni kezdtek a tetők és falak, pár percig recsegés hallatszott, aztán egekig nyúló porfelhő szállt fel a mire eloszlott, eltűnt a ház, csak farészei usztak a vizen. A látvány borzalmát növelte a víz tetején égő tűz, a gyufagyár, pálinkagyár, egy nagyobb s több kisebb magánház égett.

— A vasúti föltés tömve volt menekülőkkal, bár folyton újabb vonatok indultak Temesvár felé. Dél felé mi is elutaztunk.

— A király 17-én érkezett Temesvár felől Szegedre, kíséretével csónakon tekintette meg a várost.

— Azt, amint a menekülőkkal szemben az ország, különösen a Délvidék viselkedett, leírni nem lehet, elmondhatta Szeged Kossuth szavait: »Leborulok a nemzet nagysága előtt!« Társzekerekkel hozták az élelmiszereket, a vonat mentén a legkisebb állomáson is kosarakban állt az ennivaló, tárt karokkal fogadták a károsultakat, lakással, élelemmel, ruhával ellátták, sőt pénzsegélyt is adtak. De dicsőrelesen viselte magát Szeged népe is, sehol rendezavarás nem fordult elő, mindenki igyekezett segíteni embertársán.

— A menekültek lassankint visszaszivárogtak, új foglalkozás alakult ki, a romok között való keresgélés. Magam is szereztem párevezős csónakot, azon mentem naponként a házunkhoz, aminek az eleje még soká állt csak a belső része omlott össze.

— A Budai országúton, a mai Kossuth Lajos-sugarúton, aránylag kevés víz volt. Egy élelmes magyar ezen a vonalon hordók teletjén csárdát nyitott bort mért, vizen uszó háztető alatt lakott.

Peidl Gyula fel akart szólalni a diszközgyűlésen, de az ügyrendre való hivatkozással nem kapott engedélyt

A diszközgyűlésen résztvevő — mint fentebb közzöltük — Peidl Gyula Szeged országgyűlési képviselője is, aki délelőtt féltizenegykor érkezett Szegedre. A képviselő a közgyűlés előtt megjelent a polgármesternél és a főispánnál, akinek bejelentette, hogy a diszközgyűlésen röviden fel óhajtott szólalni. A főispán közölte azonban Peidl Gyulával, hogy óhajának nem lehet eleget, mert a közgyűlési ügyrend ezt nem engedi meg.

A Délmagyarország munkatársának alkalma volt Peidl Gyulával beszélni, aki a következőket mondta:

— Nagyon sajnálom, hogy nem volt alkalmam a magam gondolatainak kifejezését

— Azután megnyilatkozott az egész világ részvéte, úgy, mint sohase azelőtt, se azután. Képzhetetlen mennyiségű természetbeli adomány érkezett a világ minden részéből, 2,600.000 forint készpénzt osztott szét a kir. biztosság a lakosság segélyezésére — a felbecsült kár 12 millió forint volt. Meghatóan kiemelkedik az adományozók sorából Kossuth Lajos, ki a saját, fiai és Ihsáz ezredes nevében 500 arany frankot küldött.

Nincs jogom indítványt tenni, csak a polgármester ur figyelmét hívom fel, talán illő volna az adományozó államoknál most, 50 év után a város háláját és köszönetét újra tolmácsolni, egyben mostani súlyos helyzetünkre figyelmüket felhívni. (Helyeslés.)

— Négy év múlva, 1883 októberében látogatta meg a király az újraépült várost. A vár helyén díszes palotaszorok épültek, kész volt a városháza, a színház, posta, törvényszék, körtöltés, rakpart, hid és már sok magánház. Négy év munkáját büszkén mutathatta Tisza Lajos királynak.

— A királyi napok után a királybiztosságot is feloszlatták. Tisza Lajos 1883 december 31-én bucsuzott a város társadalmától, tiszteletére fényes táncvigalmat rendeztek, az első és utolsó a városházán, legszebb alkotásán.

Gaál tanácsnok megemlékezése után a főispán a Magyar Hiszekegygel zárta be a diszközgyűlést és az ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére dr. Kőszó István, Back Bernát, dr. Gerle Imre, Korom Mihály és Wimmer Fülöp bizottsági tagokat kérte föl.

adni a diszközgyűlésen, mert rámutattam volna arra, hogy az egyébként nagyon szépen felépített és több irányban nagyon elismerő beszédekben nyomát sem hallottam a munkának és a munkásnak kijáró elismerésnek. Már pedig bizonyára egyet ért abban velem mindenki, aki nem elfogult, hogy munka és munkás nélkül az újjáépítés a legjobb akarat mellett sem sikerült volna.

— A közeljövőben talán még lesz alkalmam bővebben is szólni erről az ügyről.

Peidl Gyula a délutáni gyorsvonattal visszautazott Budapestre és így nem vehetett részt a polgármester ebédjén.

A Dugonics-Társaság emlékűnnepélye

Az árvizemlékűnnepségek kiemelkedő eseménye a Dugonics-Társaság diszülése volt. Már jóval négy óra előtt a városháza közgyűlési terme szorongásig megtelt ünnepelő közönséggel. A hatalmas terem szűknek bizonyult az érdeklődők befogadására. A vendégek soraiban a város vezetői, polgári és katonai hatóságai foglaltak helyet, az elnöki emelvényen dr. Szalay Józseffel az élén a Dugonics-Társaság vezetősége, gróf Klebelsberg Kunó és dr. Glattfelder Gyula ültek.

Dr. Szalay József

nyitotta meg az emlékűnnepélyt.

— Az ember bukása — mondotta — még sem volt tragikus, mert nyomában egy világ részvéte fakadt és ott ragyogott a feltámadás könnyeseppje. A Dugonics-Társaság hálával idézi azok emlékét, akik szívvél és tettel, tanáccsal és kaláccsal siettek a bajba jutott város segítségére.

Dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök

mondotta el ezután hatalmas beszédét az árviz országos vonatkozásairól.

— Azt gondolom, a földrajz tudósai igazat fognak nekem adni, hogy nagy városi közület kialakulására alig van alkalmasabb hely, mint itt, ahol a Tisza és a Maros összefolyik. Mégis azt látjuk, hogy a város, amely itt alakult és itt nőtt fel, úgy a nemzetnek, mint az egész emberiségnek tudatára tulajdonképpen csak akkor jutott, ismeretkörébe csak akkor kapcsolódott be igazán, amikor az ár elsodorta. Azonban ha Szegeddel szemben az ő kiváltságos földrajzi helyzete dacára, hosszú évszázadokon keresztül teljesített el-

nyomással, veszedelmekkel szemben való helytállása dacára sem nyilvánult meg úgy a nemzet elismerése és méltánylása, mint kellett volna.

— Nem akarnám Szegedet disztó jelzővel felruházni, hanem tényre akarok leszögezni s arra a tényre akarok rámutatni, hogy arra a nagyjelentőségű befolyásra, amelyet Szeged az ország részében kifejtett s amellyel a megsegített és

gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter

mondotta el.

— Tragikus méreteket öltött, fenségest érintő szerencsétlenség volt a szegedi árvíz is, amely tényleg megkapta Európa népeinek a részvétét, — mondotta a miniszter. De én azt hiszem, hogy a mai nehéz időkben nekünk nem a katasztrófa nagyságával kell foglalkoznunk, hanem azzal a lelki nagysággal, amely az akkori magyar generációt, szegedieket és általában a magyarokat eltöltötte, amelyet adott nekik, hogy bátran hozzá fogjanak a felépítés munkájához. Nem jó szó az, amit rendszeresen használunk: Szeged rekonstrukciója. Tisza Lajos előtt nem egy egyszerű rekonstrukció lebegett, hanem Szegedből egy nagy várost, európai várost akart teremteni.

— Tisza Lajos memorandumja alapján megindult a nagy munka, egyik törvényjavaslatot a másik után terjesztte be a kormány, kinevezték a királyi biztost. Megadták a kisajátítási jogot és az új építkezésekre az adómentességet. Az állam 40 millió forint kölcsönt vett fel a Tisza szabályozására és Szeged felségélyezésére. Ebből 15 millió jutott mindenestre kölcsön alakjában Szegednek 10 milliót ebből a lakosok kaptak házaik újjáépítésére, 5 milliót pedig a város fordított építkezéseire. Ebből létesült többek között a városháza és a színház.

De Tisza Lajosnak nagy koncepcióját leginkább az újjáépítési javaslat árulja el, amely szerint az állam építtette a tiszai rakpartokat, a tiszai hidat, a körtöltést és az állami hivatalok palotáit. Ezzel szemben Szeged költségéből fedezték a négy nagy sugárutnak, három kisebb sugárutnak, két körutnak, a köztelkeknek, a Mars-téri hatalmas laktanyáknak, két hatalmas gyűjtőcsatornának, a vár lebontásának és a kisajátításnak költségeit. Valóban olyan terhek ezek, amelyeknek elviselésére szinte képtelennek tartanánk egy várost, amely akkorát szenvedett. Valóban megint csak a város nagy életképességének jelét kell látnunk abban, hogy negyven év alatt ezeket a terheket lassankint is képes volt kibírni.

— Megint jött egy szerencsétlenség: Trianon. A városnak Trianon ellen való tiltakozását akarjuk összesűriteni ebben a szóban: Nagyszeged. — A mi demokratikus korunkban nekünk ki kell mennünk népiskoláinkkal a tanyára és a külvárosokba szociális iskolákkal és óvodákkal. Nekünk

Újabb fagyhullám

I. 6

köszöntött be. Ilyenkor egy csésze forró, aromás tea valóságos elixir. Ha kifogyott a készlete, siessen a MEINL-üzletbe; Queen's blend a legfinomabb indiai ujttermésű teafajták keveréke, jellegzetes Darjeeling arómával. A csészében gyönyörű, aranszintű felöntést ad.

1/4 kg. ára P 4.40.

Meinl Gyula Rt.
Szeged, Klauzál tér 2. sz.

újra épített Szeged az egész magyar társadalommal szemben az ő háláját leróta, s ez az, amit ez a város Délmagyarországnak az egységes nemzeti gondolatba való bekapcsolása terén, az egységes nemzeti lelkületnek, nemzeti felfogásra való összeforrasztása terén tett.

— Azt hiszem, hogyha valaki hivatott élő bizonyosságot tenni és szólni, akkor éppen én, aki annak az országrésznek vagyok még ma is jog szerint püspöke, jó lehet hatásköröm kifejtésében akadályozott püspöke, amely országrész ezt a befolyást legjobban érezte. Az, amit Szeged város Bányának és Bácskának megmagyarosítása terén tett, az a magyar nemzet történelmében soha el nem évülő nagy jelentőségű áldás, a magyar nemzeti gondolatnak, a magyar nemzeti érzésnek egy nagyszerű epochejája. Nemcsak iskolát végezni jöttek ide, nemcsak a magyar nyelvet megtanulni keresték fel a várost. Nem. Itt forrt össze lelkük Magyarországgal, a magyar nemzeti érzéssel. Szegednek ez volt a nagy jelentősége, a nemzet sorsának irányításában nagyszerű történelmi hivatása. Ezzel viszonzta az országnak azt a gondoskodását, amellyel az ország feléje fordult, amikor bajban és veszedelemben a feltámadásnak szinte reménye nélkül vergődött.

— Kétségtelenül fontos az ország fővárosát nagyra tenni, de azt vélni, hogy egy ország fővárosát nagyra tenni annyit jelent, hogy az országot is nagyra tenni, teljesen elhibázott politikai koncepció. Egy ország fővárosa legyen virágzó, dicső, de legyen minél több vidéki centruma is. Mert egy országot nem szabad annak a veszedelmek kiténi, hogy egy csapással, fejének leütésével az egész ország életerét átvághassák és az egész országot a pusztulás veszedelmének kitégyék. Minél erősebb vidéki centrumokból árad ki arra a körzetre a kulturális, civilizatoris befolyás, amelyet egy értékes város jelent, annál erősebb lesz az ország.

A püspök nagy hatást keltő beszéde után az ünnepi ülés emlékbeszédét

Peiófi

halhatatlan szelleme
péntek a Korzóban